

Sfântul Ioan Scărarul, o viață în urcarea muntelui spre cer

Cuviosul Ioan Scărarul, egumenul Mănăstirii Sinai, ne-a lăsat unul dintre cele mai vii și frumoase îndrumare despre felul în care sufletul omului atent la dialogul cu Dumnezeu poate urca pe treptele nevoițelor prin care dobândește virtuțile și Împărăția cerurilor. Asemenea Patriarhului Iacov din Vechiul Testament, Ioan Scărarul ne pune în față o scară pe care putem urca în Rai. A trăit la sfârșitul veacului al VI-lea și începutul celui de-al VII-lea. Fiu de oameni înstăriți, care l-au putut școli, el a ales să viețuiască în așezămintele monahale de la poalele muntelui Sinai, unde primise odinioară Moise poruncile dumnezeiești. Acolo erau câteva zeci de astfel de mănăstiri, iar Sinaiul avea în jur de 100 de viețuitori. Ioan a fost ucenicul ascultător al lui Avva Martirie. Contemporanii i-au spus lui Martirie că l-a tuns monah pe cel care avea să devină egumenul Sinaiului. La scurt timp după tunderea monahală și după moartea învățătorului său, Ioan se retrage ca pustnic în regiunea văii Tholas, la o depărtare de vreo 8 km de Mănăstirea Sinai. Acolo, tânărul monah și-a făcut o grădină de zarzavaturi, pe care le îngrijea în timpul zilei, iar seara compunea cărți, acest lucru ferindu-l de acedia care poate apărea într-un

astfel de context al pustiei. Ajunge la o stare duhovnicească înaltă și alți monahi încep să-l viziteze sau chiar să-și facă sălaș în apropierea chiliei lui. Astfel, un tânăr pe nume Moise, ucenic al Sfântului Ioan, este salvat de la moarte pentru rugăciunile acestuia. Cuviosul nu s-a depărtat de Sinai decât o singură dată, atunci când a vizitat Sketis și Mănăstirea Tabeniselor. În rest, a stat toată viața în pustiul Sinai. Peștera în care a pustnicit este astăzi vizitată de pelerini, iar în apropierea acesteia a fost ridicată cu timpul o biserică închinată marelui cuvios.

După o viețuire pustnicească de 40 de ani, Ioan este ales, împotriva voii lui, egumen al Mănăstirii Sinai sau mai bine zis al Mănăstirii Rugului Aprins, care mai târziu a devenit Mănăstirea „Sfânta Ecaterina”. Despre Sfântul Ioan Scărarul s-a spus, pe bună dreptate, că a fost ca un „al doilea Moise” în pustiul Sinai, ajungând la „Ierusalimul cel de sus”. Cu puțină vreme înainte de moarte, Ioan l-a pus egumen pe fratele său trupesc, pe nume Gheorghe, iar el s-a retras din nou în peștera unde pustnicise atâta vreme și acolo și-a încredințat sufletul în mâinile Domnului, într-o primăvară. Biserica a stabilit data mutării sale la Domnul în ziua de 30 martie, iar a patra duminică din Postul Mare i-a fost închinată anume lui, pentru felul în care a înțeles să trăiască, dar și să-i învețe pe alții despre urcușul duhovnicesc, atât de necesar creștinului toată viața, dar accentuat în timpul Postului Mare al Paștilor.

În secolul al X-lea, Cuviosul Ioan era cinstit deja ca un sfânt al Bisericii. Astfel, Nichita Paflagonul îi scrie în acel secol un cuvânt de laudă sau panegiric, cum se scrie la pomenirea sfinților lui Dumnezeu. Părțile din moaștele Sfântului Ioan Scărarul se păstrează în mai multe mănăstiri grecești din Konița, insulele Tinos, Samos și Mikonos. Cinstitul cap al cuviosului se află la mănăstirea Schimbării la Față din Meteora.

Sfântul Ioan ne-a lăsat câteva scrieri, dintre care, desigur, cea mai cunoscută este „Scara urcușului dumnezeiesc”. Alte scrieri sunt „Cuvânt deosebit pentru Păstor” și „Scrisoare de răspuns lui Ioan din Rait”. Acest Ioan din Mănăstirea Rait l-a și convins pe Sfântul Ioan să compună „Scara”. Astăzi se mai păstrează în jur de 70 de manuscrise grecești ale lucrării, dintre care 15 în biblioteca Mănăstirii Sinai. Cele mai multe manuscrise datează din secolele XI-XIV. Cartea a fost tipărită pentru prima dată în 1606 de iezuitul M. Rader, la început doar „Cuvântul către Păstor”, iar în 1633 toată „Scara”. Această ediție, deși incompletă, a și stat la baza textului „Scării” inclus în colecția de texte patristice a abatelui J. Migne (vol. 88). Ulterior, au apărut alte ediții, completate și revizuite, precum și traduceri, inclusiv în limba română, dintre care prima a fost la Mănăstirea Secu, în 1618. Părintele Dumitru Stăniloae a introdus această operă importantă în colecția de texte filocalice, ea

găsindu-se în volumul 9 al Filocaliei românești.

Lucrarea „Scara” este compusă din 30 de capitole, fiecare corespunzând unei virtuți sau patimi. Capitolele sau cuvintele sunt independente, dar în legătură unul cu celălalt, constituind un fel de ierarhie a vieții duhovnicești. Primele trei ne arată ce este viața monahală, spu-nându-ne despre lepădarea lumii, desprinderea de obișnuințele lumești și înstrăinarea de bună voie. În următoarele sunt descrise virtuțile principale (ascultarea, pocăința, a-min-tirea de moarte, plânsul) pe care trebuie să le dobândească monahul, dar și unele patimi (mânia, deznădejdea, lăcomia, mândria ș.a., în cap. 8-23) pe care acesta trebuie să le biruiască. Roade ale luptei celei bune sunt numite de Sfântul Ioan Scărarul simplitatea, smerenia, discernământul, care îl conduc pe ascet spre treptele mai înalte ale tăcerii, rugăciunii, despătimirii și iubirii (cap. 30). Scara duhovnicească nu are o ultimă treaptă, pentru că dacă omul ajunge la iubire, atunci, după cum spune însuși Sfântul Ioan, „înaintând în ea, niciodată nu ajungem la sfârșit, nici în veacul acesta, nici în cel viitor, adăugând lumină la lumină” (cap. 26; 2, 38).

Cuvântul al 28-lea vorbește despre „fericita rugăciune” astfel: „Rugăciunea este, după însușirea ei, însoțirea și unirea omului și a lui Dumnezeu; iar după lucrare, susținătoarea lumii. Este împăcare a lui Dumnezeu; maica lacrimilor și fiica lor; ispășirea păcatelor; pod de trecere peste ispite; peretele din mijloc în fața necazurilor; zdrobirea războaielor, lucrarea îngerilor, hrana tuturor ființelor netrupești, veselia ce va să vie, lucrarea fără margine, izvorul virtuților, pricinuitoarea harismelor (a darurilor), sporirea nevăzută, hrana sufletului, luminarea minții, securea deznădejzii, dovedirea nădejzii, risipirea întristării, bogăția călugărilor, vistieria sihaștrilor, micșorarea mâniei, oglinda înain-tării, arătarea măsurilor, vădirea stării dinăuntru, descoperirea celor viitoare, semnul slavei. Rugăciunea este celui ce se roagă cu adevărat tribunal, dreptar și scaun de judecată al Domnului, înaintea scaunului Judecății viitoare”.

ziarullumina.ro